

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2015

LATVIAN

HIGHER LEVEL

**Wednesday, 17 June
09:30 - 12:30**

LATVIEŠU VALODA

Maksimālais punktu skaits – 100

Uzmanīgi izlasiet tekstu un atbildiet uz visu trīs daļu jautājumiem! Atbildiet saviem vārdiem, balstoties uz tekstu! Rakstiet pilnos, pareizos teikumus! Visām atbildēm jābūt latviski.

Eksāmena tekstu veido I.Žoludes raksts „Modrā fotoacs” (no 1. līdz 7.rindkopai) un raksta lasītāja ar pseidonīmu Teleacs viedoklis par rakstā pausto. Lasītāja komentārs ir no 8. līdz 12.rindkopai un likts pēdējās.

Modrā fotoacs

1. Brīdī, kad glāstošās rokās nonāk glāstekrāna ierocis, mēs piederam visiem, tikai ne sev, mums vairs nav tās brīvības netapt fotografētiem un izsekotiem.
2. Nesen sarunā ar paziņu kā būtisks kritērijs jauna mobilā tālruņa izvēlē tika minēta optika, jo neesot fotoaparāta. Telefons vairs nav tikai telefons; nupat citu cilvēku telefoni patērē mani. Esmu neskaitāmas reizes redzējusi, kā sabiedriskajā transportā nemanāmi tiek uzņemti citi pasažieri, un tad droši vien ar tiem dalās tālāk, šēro sociālajos tīklos, jo vajag taču pārsteigt savus sekotājus un frendlisti ar kādu kūlīgu bildi.
3. Pārņākot vakarā mājās, man ir sajūta, ka no manis teju vai katrs pretimnācējs ir noplēsis pa gabaliņam savām virtuāli sociālajām vajadzībām. Tautas modrā fotoacs. Nevienu vairs nesauc par stukaču, un droši vien fotografējošās paaudzes nemaz nezina, ko tas nozīmē, taču īstenībā viņi dokumentē visu, viss ir derīgs, viss ir fotografēšanas vērts. Īpaši pieprasītas ir visa veida neizdošanās – kritieni, sabojāti apģērbi, neveiksmīgs izskats utt. –, jo tas ir baigi smieklīgi (?). Nu un, ja cilvēks nevar pasmieties par sevi, tad mūsu nelielā kopiena pasmiesies par viņu.
4. Ētika nespēj sasniegt to attīstības ātrumu, ko spēj modernās tehnoloģijas. Lielākajai daļai cilvēku viedtālrunis nemaz nav funkcionāli nepieciešams, un tad viņi nezina, ko ar to iesākt, un sāk spēlēties, knipsēt pa labi un pa kreisi, taisīt pašportretus utt. Agrāk uz sienām rakstīja: "Te bija Pēteris", tagad uz virtuālajām sienām ir anonīmu cilvēku trofejas, kuri neko par to nezina. Brīdī, kad glāstošās rokās nonāk glāstekrāna ierocis, mēs piederam visiem, tikai ne sev, mums vairs nav tās elementārās brīvības netapt fotografētiem un izsekotiem, būt neredzamiem, būt anonīmiem, būt tikai sev.
5. Dažkārt, skatoties gadus simts vecas ģimenes fotogrāfijas, es neticu, ka fotografēšana vispār bija iespējama, man šķiet, tie bija ārkārtīgi īpaši un svinīgi brīži, kas tika iemūžināti. Visa mūsu dzimta ietilpst pārdesmit fotogrāfijās. Savukārt mēs savus pēcnācējus noslīcināsim attēlu jūrā.
6. Atceros, omes mājās pie sienas bija fotogrāfija, uzņemta, kad viņai bija pieci septiņi gadi. Tur bija viņas tēvs un māte, viņa, vecākā māsa un jaunākais brālis. Kaut kas bija nogājis greizi, un fotogrāfam nekas neatlika, kā pēc fotogrāfijas attīstīšanas vecmamma brālītim pusi sejas piezīmēt ar roku. Lūk, tā bija "mākslas" fotogrāfija. Es tagad vēl vairāk novērtēju arī sudraba želatīna kopijas.

7. Un tas vārds "selfijs"... "pašītis" ir vēl nelabskanīgāks. Nupat jau sevis paša knipsēšanai ļāvušies visnotaļ cienījami cilvēki. Mums šķiet, ka visiem būtu mūs jāredz tādus, kādus redzam paši. Taču selfiji mūs izkropļo. Gan fiziski – fotografējot ar izstieptu roku un ņerot sevi attēla centrā ar nedabisku skatienu sevis paša vadītā ierīcē. Gan veidola ziņā, kādā redzam sevi - skaistu, fotogēnisku, stilīgu utt., kas lielākoties nesaskan ar citu izpratni par (mūsu) skaistumu, fotogēniskumu, stilīgumu.
8. „Atvainojos, ka pārāk attālinājos no foto un selfijiem. Man šķiet, ka, ja aplūko šīs fotografēšanas kļūdas plašākā kontekstā, tad mēs labāk saprotam, kādēļ tās tiek pieļautas un kā no tām izvairīties.
9. Es laikam piekristu, ka mēs dzīvojam tādā kā dzīves jēgas, arī kultūras jēgas zaudēšanas laikmetā. Mēs vairs neticam vecajam, bet arī neuzticamies jaunajam.
10. Bet problēma jau nav tehnoloģijas telefonos, sociālajos tīklos vai selfijos. Ticiet man, varu nosaukt vismaz trīs četras viedtālrunu ļoti noderīgas funkcijas, kuras ir būtībā neaizstājamas. Tās nav saistītas ar zvanīšanu, fotografēšanu vai sociālajiem tīkliem.
11. Viss ir atkarīgs no tā, kā mēs tehnoloģiju izmantojam. Problēma rodas nevis tad, kad mums nepatīk, ka mūs kāds nofotografē, bet problēma rodas tad, kad tam, kurš fotografē, nav skaidras apjausmas, kādēļ viņš to dara.
12. Otra problēma ir tad, kad sociālie tīkli un jau augstākā pakāpē virtuālā realitāte kļūst no mūsu personības turpinājuma par alternatīvo realitāti. Pat nevis realitātes aizstājējs, bet jau kaut kas "labāks" par realitāti. Bet varbūt problēma ir nevis virtuālajā realitātē, bet mūsdienu īstajā realitātē? Un virtuālā var kalpot par sava veida aplinkus ceļu atpakaļ pie īstās..." *(raksta lasītājs ar pseidonīmu Teleacs)*

(662 vārdi)

Inga Žolude, laikraksts "Kultūras diena", 2014. gada 1. septembris

I daļa

(30 punkti)

Atbildiet uz jautājumiem!

1. Izskaidrojiet vārdus un frāzes! (5 punkti)

a) glāstekrāna ierocis	(1.rindkopa)
b) stukačs	(3.rindkopa)
c) virtuālās sienas	(4.rindkopa)
d) anonīmu cilvēku trofejas	(4.rindkopa)
e) knipsēšana	(7.rindkopa)
2. Kāpēc I.Žolude apgalvo, ka „...mēs savus pēcnācējus noslīcināsim attēlu jūrā”? Vai jūs piekrītat autores sacītajam? (5 punkti)

3. Paskaidrojiet, kas, autoresprāt, ir „mākslas” fotogrāfija! (5 punkti)
4. Kādēļ raksta autorei, pārnākot vakarā mājās, ir sajūta, ka no viņas „teju vai katrs pretimnācējs ir noplēsis pa gabaliņam savām virtuāli sociālajām vajadzībām”? (5 punkti)
5. „Mums šķiet, ka visiem būtu mūs jāredz tādus, kādus redzam paši. Taču selfiji mūs izkropļo,” saka Inga Žolude. Izsakiet savu viedokli par šo apgalvojumu! (5 punkti)
6. „...virtuālā realitāte kļūst no mūsu personības turpinājuma par alternatīvo realitāti. Pat nevis realitātes aizstājējs, bet jau kaut kas "labāks" par realitāti”. Ar ko izskaidrojama tekstā minētā mūsdienu parādība? (5 punkti)

II daļa

(30 punkti)

„...mums vairs nav tās brīvības netapt fotografētiem un izsekotiem.” **Uzrakstiet, ko šie vārdi atklāj/liicina par moderno tehnoloģiju ietekmi uz sabiedrības domāšanu un vērtību sistēmu!** (vismaz 100 vārdu)

III daļa

(40 punkti)

Uzrakstiet pārspriedumu par vienu no tēmām! (ne mazāk kā 300 vārdu)

1. „Manas virtuālās vajadzības”.

vai

2. „Visbagātākais ir tas, kam pietiek ar mazumiņu”. (*Sokrāts*)